

ОБОРОТНІ ЗАСОБИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті досліджено особливості процесу управління оборотними засобами в загальній системі управління підприємством. Охарактеризовано основні принципи оптимального формування та раціонального використання оборотних засобів підприємства. Розглянуто принципи ефективної організації оборотних засобів на практиці. Обґрунтовано безпосередній взаємозв'язок ефективного управління оборотними засобами та фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: оборотні засоби, управління оборотними засобами, нормування оборотних засобів, оптимізація оборотних засобів, фінансова стійкість.

Abstract

The article examines the peculiarities of the process of managing working capital in the general system of enterprise management. The main principles of optimal formation and rational use of the company's working capital are characterized. Consider the principles of effective organization of working capital in practice. The direct relationship between the effective management of working capital and the financial stability of the enterprise is substantiated.

Keywords: working capital, management of working capital, normalization of working capital, optimization of working capital, financial stability.

Вступ

Однією з найактуальніших проблем для сучасного підприємства є забезпечення його життєдіяльності та розвитку оборотними засобами, які мають вагомe значення для підтримання безперервності процесів виробництва та обігу. Умови фінансової нестабільності та мінливості інфраструктури призвели до проблеми забезпечення виробничо-комерційної діяльності оборотними засобами. Крім того, оборотні засоби використовується не завжди ефективно і їх значення зростає за відсутності доступних джерел додаткового оборотного капіталу.

Від раціональності та ефективності використання оборотних засобів, які є досить важливою складовою діяльності будь-якого підприємства, безпосередньо залежать ефективність діяльності господарюючого суб'єкта та безпосередньо його фінансова стабільність, безперервність реалізації продукції та безперебійність виробничого процесу зокрема.

Результати дослідження

Управління оборотними засобами підприємства є складним процесом, який передбачає:
формування оборотних засобів за їх оптимальним складом та обсягом;
розміщення оборотних засобів з урахуванням оптимального співвідношення між окремими видами оборотних засобів;

раціональне використання оборотних засобів за усіма елементами.

Основні принципи формування та використання оборотних засобів на підприємстві можна визначити як:

цільове використання (оборотні засоби повинні використовуватися лише для цілей, для яких вони призначені. Це запобігає їх нецільовому використанню та втратам);

нормування (встановлення оптимальних норм запасів і витрат на виробництво продукції. Нормування дозволяє забезпечити раціональне використання оборотних засобів);

раціональне використання, збереження та прискорення оборотності (оборотні засоби повинні використовуватися максимально ефективно, зберігатися в належному стані та обертатись якомога швидше. Це дозволяє підвищити ефективність виробництва та зменшити витрати).

Найважливішим принципом ефективного управління оборотними засобами є їх використання за призначенням. Це означає, що оборотні засоби повинні використовуватися лише для тих цілей, для

яких вони були призначені. Порушення цього принципу може призвести до серйозних негативних наслідків для підприємства. Якщо оборотні засоби будуть використовуватися не за призначенням, то це може призвести до:

- кризи платіжної та розрахункової дисципліни. Це пов'язано з тим, що підприємство може не мати достатніх коштів для погашення своїх боргових зобов'язань;
- зростання боргових зобов'язань перед постачальниками, працівниками та бюджетом. Це може призвести до погіршення відносин з контрагентами та до проблем з законом;
- зниження ефективності виробництва. Це пов'язано з тим, що оборотні засоби не будуть використовуватися в повному обсязі та з максимальною ефективністю.

Тому підприємствам необхідно строго дотримуватися принципу цільового використання оборотних засобів. Це дозволить їм підвищити ефективність своєї діяльності та уникнути негативних наслідків.

Важливим принципом формування та використання оборотних засобів є їх нормування. Практична реалізація цього принципу дозволяє економічно обґрунтовано визначити необхідний обсяг оборотних засобів, створюючи тим самим умови для успішного виконання відповідних функцій. Негативним є досвід відмови від нормування, наслідками якого можуть бути спад виробництва, економічна криза, порушення платіжної та розрахункової дисципліни тощо [1].

Важливим завданням є визначення оптимальної потреби в оборотних засобах, яка забезпечить рентабельність досягнення запланованих результатів при мінімальних витратах. Зниження розміру оборотних засобів може призвести до збоїв у виробничому процесі, нестабільної фінансової ситуації, зниження обсягу виробництва і прибутку. Водночас завищення розміру оборотних засобів зменшує можливості щодо інвестування в розширення виробництва. Будь-яка форма заморожених оборотних засобів (запаси готової продукції на складі, або призупинення виробництва, або надлишок сировини і матеріалів) вкрай неефективна, оскільки вільні грошові кошти можна більш раціонально використовувати з метою отримання додаткового доходу [2].

Визначення обсягу оборотних засобів, необхідних для діяльності підприємства, безпосередньо пов'язане з прогнозуванням реалізації готової продукції. Це означає, що підприємство має передбачити, скільки продукції воно зможе реалізувати в найближчі періоди. Якщо підприємство зможе ефективно продати продукцію, то залишки запасів на складі будуть мінімальними.

Однак, якщо підприємство не зможе спрогнозувати продажі, то готова продукція залишиться на складах, а значна частина оборотних засобів буде вилучена з обігу. Це може серйозно позначитися на фінансовому становищі підприємства, оскільки оборотні засоби необхідні для забезпечення безперервності виробництва та реалізації продукції.

Ефективна організація оборотних засобів передбачає:

1. Самостійність підприємства у формуванні, контролюванні та управлінні оборотними засобами. Це означає, що підприємство має право самостійно визначити структуру і розмір оборотних засобів, а також методи їх управління.
2. Планування потреби в оборотних засобах, що передбачає визначення оптимальної потреби в оборотних засобах, яка забезпечить безперервність виробництва та реалізації продукції.
3. Коригування нормативів оборотних засобів. Це необхідно для того, щоб оборотні засоби відповідали фактичним умовам господарювання підприємства.
4. Раціональне фінансування оборотних засобів, що передбачає формування оборотних засобів за рахунок власних і позикових коштів.
5. Контроль за розміщенням та використанням оборотних засобів, що дозволяє виявити недоліки в організації оборотних засобів та вжити заходів для їх усунення.

Управління оборотними засобами є важливою частиною фінансового управління підприємством, що спрямоване на визначення оптимального обсягу оборотних засобів, їх структури та джерел фінансування. Це дозволяє забезпечити безперервність виробництва та реалізації продукції, а також підвищити фінансову стійкість підприємства.

Система управління оборотними засобами підприємства має бути спрямована на пошук оптимального співвідношення між ефективністю роботи та ризиком втрати ліквідності. Це завдання передбачає забезпечення платоспроможності з одного боку, забезпечення допустимого обсягу, структури та рентабельності активів а з іншого боку [3].

Пріоритетним завданням управління оборотними засобами є збільшення швидкості їх обороту та відповідно скорочення часу обороту, оптимізація структури оборотних засобів, а також підвищення рівня їх рентабельності та контролю за ними в компанії.

Оптимізувати структуру оборотних засобів можливо за рахунок прискорення їх оборотності, що є пріоритетним завданням для підприємств у сучасних умовах і може бути досягнуто різними шляхами. Скорочення часу обороту оборотних засобів досягається підвищенням рівня ефективності виробничої діяльності підприємства, організацією ефективної системи збуту виробленої продукції, а також використанням сучасної форми розрахунків з багатьма різними партнерами в його діяльності.

Раціональне формування та використання оборотних засобів дозволяє підвищити ефективність управління підприємством в цілому.

Висновки

Оборотні засоби є важливою складовою майна підприємства, забезпечуючи безперервність виробничого процесу та реалізації продукції, а також безпосередньо впливаючи на фінансову стійкість підприємства.

Вагомою умовою для успішної діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта є раціональне та ощадливе використання оборотних засобів. Водночас нераціональне використання оборотних засобів та неефективне управління ними можуть призвести до недоотримання прибутку, або й збитків підприємства.

Ефективне управління оборотними засобами дозволяє забезпечити безперервність виробництва та реалізації продукції, підвищити фінансову стійкість підприємства, покращити показники рентабельності, знизити витрати тощо.

Підсумовуючи, варто зазначити, що реалізація ефективної політики управління оборотними засобами фактично дає можливість промисловим підприємствам покращувати свій фінансово-економічний стан та отримувати заплановані прибутки. Таким чином, ефективне управління оборотними засобами є важливим інструментом підвищення ефективності діяльності підприємства в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Козаченко Г. В., Христенко Л.М. Організація інформаційного забезпечення оцінки ефективності управління підприємством. Економіка та управління. 2006. № 2–3. С. 86-94.
2. Шегда А. Менеджмент : навчальний посібник. Київ : Знання, КОО, 2002. 583 с.
3. Насонов М. І. Методика оцінювання управління ефективністю підприємства: теоретичні аспекти. Ефективна економіка. 2018. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/206.pdf.

Причепя Ірина Валеріївна – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email : prychepa.iryana@gmail.com.

Бажан Максим Віталійович – студент групи 2МПОУ-22м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Prychepa Iryna V. – Ph.D. (Econ.), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Enterprise and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Bazhan Maksym D. – Department of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.